

Slovenski dom

Štev. 270.

V Ljubljani, ponedeljek 28. novembra 1938.

Leto III

Dr. Korošec med slovenskim ljudstvom

Krasno uspeli shodi in sestanki našega voditelja v Starem trgu, v Medvodah, v Grosuplju in na Vrhniki

Ljubljana, 28. novembra.

Voditelj Slovencev dr. Anton Korošec je v soboto in včeraj imel celo vrsto krasno uspešnih sestankov in shodov po raznih krajih Slovenije. Vse povsod je bil deležen navdušenega sprejema. Mnogi volivci in ostalega ljudstva so privrele od vseh strani, da pozdravijo svojega voditelja in mu izkažejo zvestobo, katero bodo 11. decembra potrdile z volitvami.

V soboto ob 11 dopoldne je imel dr. Korošec volivni sestanek v Starem trgu pri Rakeku. Prišel je v vlakom do Rakeka, kjer mu je tam mošnja krajevna organizacija priredila veličasten sprejem, katerega so se udeležili tudi vsi zastopniki obmejnih in upravnih oblasti. Ves Rakek je bil v zastavah. Ko je naš voditelj izstopil, je cerkniška gasilska godba zaigrala pozdravno koračnico, nato so dr. Korošca med burnim vzklikanjem velike množice ljudstva pozdravili: kandidati za logaški okraj g. Fr. Gabrovšek, okrajni glavar g. Malešič, obmejni komisar na Rakeku g. Zun, upravni carinarice g. Mančič, žandarmerijski poveljnik iz Logatca, poročnik Karič in drugi. Dr. Korošec je šel nato na trg pred postajo, kjer ga je čakalo ogromno ljudstva, in se poklonil pred spomenikom kralja Aleksandra. Tam ga je pozdravil rakovski župan Modic, predsednik krajevnih političnih organizacij g. Podobnik, učiteljsko, gasilsko, narodno noše in drugi. Ko se je dr. Korošec poklonil pred spomenikom, je godba zaigrala državno himno. Med navdušenim pozdravljanjem se je dr. Korošec odpeljal v Stari trg skozi Cerknico, za njim pa z avtobusi in drugimi vozili veliko ljudstva, ki se je udeležilo sprejema na Rakeku. V Cerknici je čakala dr. Korošca šolska mladina in ga navdušeno pozdravljala.

V Starem trgu so kljub delovnemu dnevu priredili voditelju dr. Korošcu sprejem, kakršnega ta kraj ne pomeni. Ljudstvo je prihitelo iz vseh bližnjih in daljnih vasi, da vidi dr. Korošca in ga pozdravi. V imenu krajevnih političnih organizacij je pozdravil dr. Korošca g. Udovič iz Loza, za njim pa še namestnik okrajnega kandidata bloški župan Rudolf. Vsa cesta od kraja sprejema do Zadrugnega doma, kjer je imel dr. Korošec shod, je bila gosto natlačena z ljudmi. V dvorano je mogel iti le del ljudstva.

Med navdušenim pozdravljanjem je dr. Korošec stopil na oder in stvarno ter razumljivo govoril o delu sedanjega vladarja v zunanji in notranji politiki, o bodočih samoupravah, kolikor jih določa program JRZ, in o gospodarskih uspehih, ki jih je dosegla sedanja vlada.

Za njim sta govorila še kandidata g. Gabrovšek in namestnik Rudolf, nakar se je dr. Korošec med viharjem pozdravljanjem ljudstva odpeljal proti Ljubljani.

Zvečer je imel shod v Preski pri Medvodah. Tja je prišel v spremstvu kandidatov Smersuja in Stareta. Tudi tu so mu priredili krasen sprejem z godbo in narodnimi nošami. Pri sprejemu so dr. Korošca pozdravili župan Kokalj, predsednik krajevnih organizacij Duhovnik in drugi. V Preski je imel napovedan ožji sestanek, ki se je pa spreminil v veličasten shod, tako da je veliko ljudstva moralo ostati pred Prosvetnim domom, kjer je bilo zborovanje in so poslušali svojega voditelja po zvočniku. Tudi tu je dr. Korošec govoril o notranji in zunanji politiki in o delu vlade.

Včerajšnji nedeljski dan je naš voditelj spet prebil na agitacijskem potovanju po svojem voliv-

nem okraju. Dopoldne je imel veliko zborovanje v Grosupljem, kjer so mu priredili sprejem na treh mestih. Do meje občine mu je prišla naproti skupina kolesarjev z veliko državno zastavo, v Grosupljem pa so dr. Korošca pozdravili župan Drobnič, podpredsednik JRZ Adamič in župani iz sosednjih občin, dalje okrajna kandidata Smersu in Stare in drugi odličniki. Množica ljudstva, ki se je udeležila sprejema, se je potem uvrstila v lep sprevod, na čelu katerega so jezдили konjeniki, za njimi pristaši dr. Korošca na okrašenih vozovih, kolesarji in avtomobili. Ves čas so pokali možnarji. Trg je bil okrašen z zastavami, z zelenjem in venci. Tudi tu je bila množica prevelika, da bi bila mogla v zborovalno dvorano, in so morali govor dr. Korošca prenašati z zvočniki. Kc je dr. Korošec odhajal, se je ljudstvo skoraj teplo, da bi se mu lahko približalo in mu stisnilo roko.

Z Grosupljega se je dr. Korošec odpeljal na Vrhniko, kjer je imel volivni shod v dvorani novega Prosvetnega doma. Pred trgom je voditelja Slovencev pričakovala konjenica s fanfarami in ga

spremljala na Vrhniko, ki je bila vsa v zastavah. Ob cesti, koder se je dr. Korošec vozil proti Prosvetnemu domu, je bil gost špalir ljudstva. Pri sprejemu so sodelovali vrhniški župan industrijec g. Hren, odvetnik dr. Marolt, zastopniki vseh oblasti, učiteljska in duhovščina. Razen vrhniškega prebivalstva je prihitelo na shod prebivalstvo iz bližnjih in daljnih krajev, celo iz Polhovca gradca, Borovnice in Logatca.

V dvorani, ki je bila zasedena, do zadnjega kotička, je okrog 2000 ljudi poslušalo živo in prepričljivo besedo svojega voditelja. Ljudstvo je govor dr. Korošca ustavljalo z navdušenimi ovacijami in vzklikanjem. Po govoru se odobravanje ni hotelo početi in je trajalo še dolgo potem, ko se je voditelj dr. Korošec odpeljal.

Sobotni in nedeljski shodi in sestanki so dr. Korošca lahko prepričali o tem, da je slovensko ljudstvo danes bolj kakor kdaj vse v njegovem taboru in bo svojo zvestobo pokazalo v danju 11. decembra.

Francoska vlada v boju s komunisti

Predsednik Daladier napoveduje najstrožje ukrepe proti neopravičenemu stavkanju

Pariz, 28. novembra. o. Francoska vlada je trdno odločena, da bo s skrajnimi zakonitimi sredstvi preprečila stavke, zlasti splošno stavko, ki je razglašena za sredo. Kljub odporu delavstva in nameščencev pritiska komunistično vodstvo delavskih organizacij na stavko. Če bi levičarji stavko izvedli, bi po vsej Franciji v sredo ne poslovala banke, trgovine, hoteli, kavarnice, restavracije, radio, ne izšli bi listi, ustavljen bi bil ves železniški, cestni in vodni promet, zaprte bi bile šole, ministrstva, upravni in drugi uradi, pošte itd. Vlada je sklenila, da bo stavko preprečila, če ne bo drugače, z revizivno vseh pomembnejših prometnih, prehranjevalnih in drugih ustanov ter z mobilizacijo, s katero bo poklicala pod orožje stavkojoče delavstvo.

Predsednik vlade Daladier je imel snoči po radiu govor, v katerem je dejal, da je sedanja borba delavskih organizacij proti vladi politična in da je do nje prišlo po povelju iz tujine. Gre za poskus, da bi ena vsilila svoje stališče vsej državi, vsemu prebivalstvu in zakoniti vladi. Za to stavko ni nikake strokovne ali socialne podlage, marveč je stavka naperjena samo proti mirovni politiki vlade. Da je to res, dokazuje dejstvo, da je v pariški okolici izbruhnila stav-

ka natančno ob času, ko se je začel obisk angleških ministrov v Parizu, pri katerem so razpravljali o bodočem mirovnem delu obeh držav. Splošna stavka pa je bila napovedana tedaj, ko sta Francija in Nemčija naznanili razglasitev izjave o nenapadanju. Vlada se ni s svojimi ukrepi dotaknila v ničemer delavskih pravic in je 40 uri delavnik nadomestila s 45 urnim samo v tistem industrijskih panogah, kjer to zahtevajo bitne koristi države in drž. obrambe. Vlada vabi vse Francoze brez razlike strank, naj bodo složni in naj ne uničujejo demokratičnih svobod, ki jih Francija še edina v Evropi varuje. Če se bodo pa grožnje levičarjev kljub vsemu uresničile, bo Daladier za vsako ceno ohranil spoštovanje do zakona in z vsemi sredstvi zavaroval koristi države.

Številni trgovci na drobno v pariški pokrajini so obvestili ministrstvo za delo, da bodo odprli kljub sklepu, da se začne stavka, svoje trgovine prihodnje sredo.

Splošno združenje uradnikov pariške občine in občinskih uslužbencev je objavilo poročilo, v katerem izjavljajo, da ne bodo sodelovali pri stavki, češ da ima politično ozadje. V tem poročilu pozivajo vse člane-združenja, naj zagotovijo redno službo v sredo, dne 30. novembra.

Poljska se je spet približala Sovjetom

ker ni uspela s svojimi zahtevami v Srednji Evropi

Varšava, 28. nov. o. Najvažnejši politični dogodek za Poljsko, čigar posledice se bodo pokazale tudi v bodoči evropski politiki, je nenadni sporazum med Poljsko in Sovjetsko vlado glede ureditve razmerja med obema državama. S tem sporazumom se je Poljska spet približala sovjetski Rusiji, od katere se je bila po sklenitvi prijatelj-

stva z Nemčijo čisto odmaknila in zavzela do nje vedno bolj sovražno stališče. Zaradi zadnjih dogodkov v Srednji Evropi pa je Poljska to stališče spremenila. Glavni razlog je v dejstvu, da ni mogla uresničiti svoje zahteve po skupni meji z Madžarsko. Temu se je protivila Nemčija, ki hoče ohraniti Karpatski Ukrajini samostojnost, da bi ta mala država postala jedro ukrajinskega naroda, čigar večina živi pod Poljaki in ne uživa nikakih političnih pravic. Vzpostavitev prijateljskega razmerja med Poljsko in med Sovjetsko Rusijo razlagajo kot udarec proti prizadevanju štirih evropskih velesil, ki so z Münchenskim sporazumom Sovjete čisto izrinile iz evropske politike, niso se pa hotele ozirati na poljske zahteve.

Uradno poročilo o ureditvi odnosov med Poljaki in Sovjeti pravi: V vrsti sestankov, do katerih je v zadnjih dneh prišlo med komisarjem za zunanje zadeve Sovjetske Rusije Litvinovim in poljskim veleposlanikom v Moskvi Zibowskim, so bila ugotovljena sledeča dejstva. 1. Vsi poljsko-sovjetski dogovori, tudi nenapadna pogodba od 25. julija 1932, ostanejo v svojem popolnem obsegu kot podlaga odnosov med Poljsko in Sovjetsko Rusijo. Nenapadna pogodba je bila sklenjena za pet let, ter 5. maja 1934 podaljšana do 31. decembra 1945. Predstavlja podlago, ki bo jamčila za miroljubne odnose med obema državama. 2. Poljska in sovjetska vlada sta pripravljene povečati medsebojni trgovinski promet. 3. Obe vladi se strinjata v tem, da je treba ugodno rešiti celo vrsto tekočih vprašanj, posebno pa vprašanje o reševanju obmejnih spopadov.

Razširili so se glasovi, da je sovjetska vlada po razgovorih med Litvinovim in poljskim veleposlanikom v Moskvi sklenila, v kratkem imenovati novega veleposlanika v Varšavi. Prav tako mislijo tudi na možnost tiskovnega sporazuma in nove trgovinske pogodbe med Rusijo in Poljsko.

Izjemno stanje v Sofiji

Sofija, 28. nov. AA. Bolgarska agencija poroča: Včerajšnji dan je potekel popolnoma mirno in brez spopadov. Vse promet čez dan je bil ustavljen, snoči ob 10.30 pa so prometne zveze zopet začele obratovati.

V soboto je bilo v Sofiji razglašeno izjemno stanje, da bi vlada preprečila demonstracije, katere so pripravljale desničarske organizacije za 20-letnico podpisa neullike mirovne pogodbe. Prebivalstvo je moralo ostati doma, ceste in križišča so zasedli oddelki policije in vojske. Desničarji so pripravljali sprevod, katerega naj bi se udeležilo 60.000 ljudi. Vlada je vse manifestacije prepovedala, da ne bi demonstracije slabo vplivale na razmerje z Grčijo in Romunijo.

Vesti 28. novembra

Zdravje sv. očeta se je toliko izboljšalo, da je včeraj sprejel nekaj kardinalov, med njimi državnega tajnika Paccellia. Sprejel je tudi skupino madžarskih mornarjev.

10.000 italijanskih izseljencev iz Brazilije je že zaprosilo, da jim italijanska vlada v smislu svojih nedavnih sklepov omogoči vrnitev v Italijo.

Poljska vojska je včeraj zasedla zadnje ostanke slovaškega ozemlja, ki ji je bilo dodeljeno po dunajski razsodbi.

V Rimu je umrl jezuit P. Rosa v starosti 68 let. P. Rosa je urejeval japonsko katoliško, enciklopedijo.

Na letnem kongresu nemških kmetov v Goslaru je včeraj govoril kmetijski minister Darre in dejal, da ima Nemčija danes 400.000 kmečkih delavcev več kakor 1933. To pa zaradi tega, ker je vlada z vsemi sredstvi ovirala beg mladine z dežele v mesta.

107 ljudi je bilo hudo ranjenih v kraju Fria-munde blizu Oporta na Portugalskem, ko so predvajali na prostem neki propagandni film, pri čemer se je podrla tribuna.

Nemška vlada priznava obveznosti, ki so nastale zanj po zasedbi Avstrije glede bivših avstrijskih dolgov v Ameriki. Izgovarja pa se, da nima na razpolago deviz, s katerimi bi te obveznosti poravnala. Tako se glasi nemški odgovor na zadnjo spomeniko nemške vlade.

16 ljudi je izgubilo življenje v soboto pri strašni letalski nesreči, ko je tresčilo na letališču v Bathurstu v Srednji Afriki veliko nemško letalo »Der grosse Dessauer«. Letalo je priletelo iz Berlina čez Azore in Kanarske otoke v Bathurst, kjer so hoteli izvesti več poskusnih poletov v tropskem ozračju. Zaradi prevelike teže se letalo ni moglo dovolj hitro dvigniti in je zadelo ob drevo na meji letališča, udarilo na tla ter se razbilo. Štirje ljudje so bili hudo ranjeni. V letalu so potovali sami nemški civilni in vojaški letalski strokovnjaki.

Francoski zunanji minister Bonnet je včeraj imel po radiu govor za ameriške poslušalce. Dejal je, da je Francija zadovoljna z novo angleško ameriško trgovsko pogodbo in da bo Francija po zgledu teh dveh držav tudi pomagala pri gospodarski obnovitvi sveta.

Novinarski koncert

Sodelovali bodo:

ge. Bravničarjeva, Heybalova, Jerajeva, Kogejeva, Majdičeva, g. Šimenc, vojaška godba in pevski zbor Grafike

Po koncertu družabni večer z dvema godbama

1. decembra ob 8 na Taboru

Vlada Podkarpatske Rusije dobiva vedno več sporov o tem, kaka nasilja izvajajo madžarske oblasti v krajih, ki so jih madžarske čete zasedle zadnje čase.

Italijansko časopisje navdušeno pozdravlja prihod južnoafriškega vojnega ministra Pirowa v Rim in pripisuje njegovemu obisku velik pomen.

Molitev za ozdravljenje sv. očeta so bile včeraj po vseh katoliških cerkvah v Newyorku.

Romunski kralj Karel je imel pred odhodom iz Nemčije v Leipzigu sestanek z maršalom Georingom, nemškim gospodarskim diktatorjem.

Svojega diplomatskega agenta pri španski nacionalistični vladi bo te dni imenovala švedska vlada.

Proti priseljevanju Judov v Kanado se je izrekel občinski svet največjega kanadskega mesta Quebeca.

Ukrajinci hočejo svobodo

Zeneva, 28. nov. AA. DNB: Ukrajinski narodni svet, ki zaseda v tujini, je objavil izjavo, v kateri izraža svoje simpatije za Karpatsko Ukraino. Izjava pravi med drugim:

Karpatski Ukrajinci so srečni, da so se lahko ustvarili svojo avtonomijo v mejah češkoslovaške države. Karpatski Ukrajinci želijo samo to, da bi lahko mirno razvijali svoje narodno življenje. Ne žele pa, da bi bili priključeni k Madžarski. Vsi Ukrajinci koderkoli po svetu so srečni, če pomislijo na to, da vsaj en del njihovega naroda živi v svobodi. Svojim bratom pod Karpati bodo nudili vso pomoč in podporo.

Predsednik angleške vlade bo januarja obiskal Rim

Pariz, 28. nov. o. »Matine« poroča, da bo predsednik angleške vlade obiskal Rim konec januarja med krajšim dopustom, ki ga bo prebil ob Sredozemskem morju. To priložnost bo porabil, da slovesno potrdi nove prijateljske odnose, ki so se med Italijo in Anglijo začeli po uveljavitvi tako imenovanega velikonočnega sporazuma. Pri razgovorih v Rimu bo Chamberlain z italijanskimi zastopniki proučil pogoje za tesnejše sodelovanje med Anglijo, Italijo in Nemčijo.

Obsojen požigalec

Maribor, 27. novembra.

Pri sobotni razpravi je bil Pungartnik obsojen na tri leta robije in na pet let izgube častnih pravic, njegova žena pa je bila oproščena. Branilec dr. Leskovar je prijavil priziv in revizijo, državni tožilec pa priziv zaradi prenizko odmerjene kazni.

Šesti volivni govor dr. Stojadinovića

je bil včeraj na shodu v Bijelini, ki se ga je udeležilo 60.000 ljudi

Bijelina, 28. nov. Predsednik vlade dr. Milan Stojadinović je včeraj imel v Bijelini ogromen volivni shod, katerega se je udeležilo do 60.000 ljudi. Predsednik vlade je bil deležen navdušenega sprejema, kateremu sta prisostvovala tudi prometni minister dr. Spaho in minister Kule-nović. Shod je začel med burnim pozdravljanjem minister dr. Spaho, nato pa je govoril dr. Milan Stojadinović. Množica je predsednikov govor ustavljala z velikanskim navdušenjem in odobravanjem. Dr. Stojadinović je v obsežnem govoru izjavil naslednje:

Dragi bratje! Pred 14 leti je stopil Nikola Pašić že kot star mož z balkona te občinske zgradbe in vas v važnem trenutku naše zgodovine pozval, da poveste svoje mnenje o programu državne utrditve in državne obrambe. »Če je ves naš narod,« je dejal tedaj Pašić, »tedaj vstal proti poskusu Avstrije, da bi ugonobila to državo.« Isto morem ponoviti tudi jaz danes s tega istega kraja. A tokrat morem storiti to še z večjo pravico, ker prihajam med vas ne samo kot Srb in v imenu Srbov, pač pa prihajam skupno tudi z zakonitim predstavnikom bosansko-hercegovaških muslimanov, svojim osebnim prijateljem in tovarišem dr. Mehmedom Spahom.

Sloga pravoslavni in muslimanov nudi v tej pokrajini divno sliko duhovnega edinstva vseh krajev Bosne in Hercegovine. Na tej ravnini, na teh vrhovih in na teh neštivilnih gričih so se odigravale velike borbe za osvoboditev Srbije in za zedinjenje Jugoslavije. In od tedaj pa do današnjega dne ni bilo nacionalnega gibanja, pri katerem ta domoljubni kraj ne bi sodeloval. Stopili ste na plan za narodne pravice za časa okupacije v balkanskih vojnah. Borili ste se kot prostovoljci na strani Srbije. Za časa svetovne vojne ste šli med četnike. One, ki so ostali doma, pa so metali v temnice in jih ubijali. Ta zemlja je zemlja junakov. Danes prihajam pred vas, da vas povabim, da glasujete za slogo, za enakopravnost, za delo, za mir in red ter za lepo bodočnost Jugoslavije.

Tej pametni in modri politiki se mora Jugoslavija zahvaliti, da bo v treh dneh proslavila že 20. rojstni dan v blagostanju in napredku. Na njenih mejah je mir, vse njene sile pa so posvečene velikemu delu narodne obnove. Kaj smo delali in kaj storili v teh treh in pol letih, odkar smo prišli na oblast, tega ne bom našteval, smelo pa moram reči: Storili smo več kot vsi drugi skupaj pred nami.

S ponosom moremo danes vsi poudariti, da bosanskega vprašanja ni več. Ostalo pa je hrvaško vprašanje. Nič ne bi bil morda bolj srečen, kot jaz, ko bi se tudi zanj našla neka rešitev. Mi to rešitev želimo. Ne želimo pa kakršnekoli rešitve. Mi nočemo rešitve, kakršno nam predlaga dr. Maček. So meje, ki jih ne smemo prekoračiti, razen če nimamo morda namena uničiti to državo, ki smo jo s teškimi boji in krvjo ustvarili. V teh mejah so možna pogajanja, izven njih bo čakal dr. Maček v opoziciji še ostalih 99 let, ki si jih je napovedal.

Da bi povečal število glasov za svojo listo, je Maček zbral čudno vojsko. »Vojsku kupi se sve četiri strane«, kakor pravi narodna pesem. Tu vam je maršal demokracije, Čika Ljuba, tu vam je zemljoradnik Pižon, tu vam je tovariš Živko, tu diktator Peter in fuhrer Jevtič. — Dr. Mehmed Spaho je pred nekaj dnevi zelo lepo postavil vprašanje dr. Mačku: Mar s temi ljudmi hoče rešiti hrvaško vprašanje? Dr. Maček na to še ni ničesar odgovoril. Nas se tudi nič ne tiče; dr. Maček naj kar odgovori in pojasni to svojim hrvaškim volivcem. Iz raznih hrvaških krajev se tudi že sliši, da organizirajo to navdušenje za Mačka po vaseh teroristične tolpe. Ali je to njihova svoboda?

Zato mislim, da vam ne bo težko odločiti se 11. decembra, na katero stran boste šli. Zahvaljujem se vam, da ste v tako velikem številu prišli na to zborovanje. Kadar je naše zborovanje, vedno mora biti lepo vreme. To je najboljši dokaz, da je sreča na naši strani. Zato je tudi zmaga gotova. Živeli!

Ljubljana žrtvam svetovne vojne

Vojne žrtve izkopujejo, da jih položijo v novo kostnico

Ljubljana, 28. novembra.

Dvajset let je minilo po svetovni vojni in se sedanja mestna uprava je pričela z resnim delom, da se naposled tudi Ljubljana oddolži žrtvam svetovnega klanja.

Na pokopališču pri Sv. Križu je pokopanih 1810, na evangelijskem pa 519 vojni žrtve. Med njimi jih je 1840 iz Jugoslavije, 967 iz Češkoslovaske, 595 iz Poljske, 335 iz Rusije, 344 iz Romunije, 577 iz Avstrije, 474 iz Madžarske, 3 iz Nemčije, 1 iz Grčije in 98 neznanih.

Po veroizpovedi je med njimi 3429 rimokatolikov, 877 pravoslavnikov, 484 grških katolikov, 1 starokatolik, 202 evangeličanov, 4 unitarij, 148 muslimanov, 87 izraelitov in 7 nedoločene veroizpovedi.

Ljubljana je za teh 5329 žrtv svetovne vojne doletela storila mnogo premalo, čeprav je mestna občina ljubljanska sicer res že leta 1924 predložila velikemu županu ljubljanske oblasti predlog za ureditev vojaških grobov. Tudi leta 1927 se je veliki župan sam lotil tega častnega vprasanja našega mesta, za njegovo rešitev se je pa zavzela tudi Zveza slovenskih vojakov iz svetovne vojne pod predsedstvom pokojnega majorja Martina Colariča, prav tako pa tudi upravnik pokopališča g. Legat. Ker tudi mirovne pogodbe in državni zakon zahtevajo ureditev grobov vojaških žrtv, je tudi ministrstvo pravde l. 1929 opozorilo velikega župana na nujnost te zadeve. V decembru leta 1930 je Zveza slovenskih vojakov spet prosila tedanje mestno upravo, naj prevzame iniciativno in osnuje poseben sklad za definitivno ureditev vojaških grobov s prispevki banke uprave in mestne občine ter ministrstva pravde. Toda oktobra l. 1931 je banka uprava morala zahtevati od mestne občine načrt za ureditev in na prošnjo mestne občine je univ. prof. Jože Plečnik res naredil načrt za mogoč in pomenljiv spomenik, ki ga pa tedanja mestna uprava ni uresničila.

Kulturni odbor sedanjega mestnega sveta je že decembra 1936 sklenil ureditev vojaških grobov na pokopališču pri Sv. Križu, hkrati pa tudi prenos zaslužnih mož z opuščene pokopališča pri sv. Krištofu, kar je s pred kratkim odprtim Navjem tako dostojno urejeno; za ureditev vojaških grobov je ustanovil poseben odbor pod predsedstvom m. e. polkovnika Andrejke, ki je z veliko vneto najprej opravil ogromno delo pri sestavi imenikov vseh pokopanih vojakov z najrazličnejšimi podatki o državljanstvu, veroizpovedi, narodnosti, vojaškemu činu itd. Po dolgotrajnih naporih se je sedanjim mestni upravi naposled tudi posrečilo, da je ministrstvo pravde postavilo v proračun za prihodnje leto tudi že 400.000 din, dočim ima mestna uprava v lanskem in tudi v letošnjem proračunu po 50.000 din za ta namen, a banka uprava je prispevala do sedaj 20.000 din. Vsi stroški so preračunjeni na okoli 600.000 din.

Hkrati je ministrstvo pravde že tudi poslalo svoje delegate v ekshumacijsko komisijo, ki je 22. t. m. pričela z izkopavanjem zemeljskih ostanov vojaških žrtv na pokopališču pri Sv. Križu. Stroške izkopavanja plača ministrstvo pravde, vsa dela, ki jih je prevzela stavbna tvrdka Angela Terčeljca, pa vodi tehnični oddelek mestnega poglavarstva.

Po nasvetu prof. Plečnika je mestna občina za spomenik s kostnico lanske leto razpisala natečaj, ko je ocenjevalni odbor priznal l. nagrado inž. arh. Edvardu Ravnikarju, II. nagrado inž. arh. Marjanu Tepinu in III. nagrado. cand. inž. Janezu Trenzu in Vladimiru Kopaču. Izveden bo projekt inž. arh. E. Ravnikarja.

Po tem načrtu bo grobnica 13,70 m široka in do vrha z bakrom krite strehe 11 m visoka okrogla stavba s tremi etažami. Pod zemljo bo prava kostnica z 8 ovalnimi celicami okrog 6 m širokega srednjega prostora s stebrom na eredi, ki sega skozi vse etaže do stropa ter nosi velik okrogel lesenec. V pritličju bodo spomeniki z grobovi Endlicherja, judenburških žrtv in koroskih borcev, nad to grobnico pa prostorna galerija, podobna resnobni kapeli. V to kapelo bo z obeh strani vodila po 11,50 m dolga rampa s stopnicami, da bo vsa stavba z rampama široka 37 m. Pred grobnico bo prostor za slovesnosti, vsa okolica bo pa preurejena v park z drevoredom in vrvljenimi gredami ter ograjena z živo mejo. Pritlična grobnica bo dostopna samo posebnim častilcem z venci, drugi obiskovalci pa bodo po rampi prihajali na 3 m široko galerijo, s katere se bo navzdol skozi 6 m široko odprtno videlo v pritlično grobnico, a po stenah in po spominskem stebri z lestencem bodo častili čitali imena žrtv in napisle. Vsa notranjost bo delovala posebno resnobno, ker bo do oken nad galerijo vsa iz podpeškega marmora. Samo vnece, okna in strop bodo iz kamnoseško obdelanega betona. Na zunanji strani bo okna zatemnjeval in prikrival širok pas iz koreve, da bo grobnica vedno mračna ter bodo prišle do tem večje veljave luči 2 m širokega lstenca. Vhodni

in izhodni portal varujeta po dva visoka kilona v obliki križev, vrh položne strehe pa krasi brosnat križ. Zaradi svoje mogočno enostavne in vse zaključene oblike bo grobnica delovala z vso silo svoje globoke vsebine.

Ob ugodnem vremenu bo podtalna kostnica zgrajena že letos, gotovo pa prihodnjo pomlad, nato pa pričnemo takoj z zidanjem nadtalne grobnice, ker smo trdno prepričani, da bo s pomočjo slovenskih ministrov in novih poslancev obveljal pravkar zagotovljen kredit.

Prav ob 20-letnici kraljevine Jugoslavije je torej sedanja mestna uprava pričela graditi spomenik žrtvam svetovne vojne, da se častno in dostojno oddolži vsem, ki so se borili za njene meje in branili slovensko zemljo do zadnjega diha.

Shodi ministra dr. Kreka

Volivno gibanje se razvija vedno lepše tudi na deželi. Prihajajo razni govorniki, ki ljudem obetajo med in mleko, toda naše ljudstvo ve, kaj je z besedami. Prevečkrat so se že izkazovali ti »obljubovalci«. Njihovo delo so si posebno zapomnili Dolenjci, ki so v zadnjih letih spoznali, kaj je res delal in kdo jim je dal, ne da bi obljubljal. Vlada dr. Milana Stojadinovića je pokazala take uspehe in tako skrb za narod, da bo slednji uvideli človek dne 11. decembra oddal svoj glas in izrazil na ta način svoje zaupanje državni kandidaturi listi JRZ.

Na Dolenjskem je imel v soboto in včeraj shode minister dr. Miha Krek. Njegovih shodov so se udeležile povsod velike množice. V soboto je govoril v Bučki in na Krmelju, kjer se je jasno pokazalo, da so naši kmetje, delavci in rudarji sklenjeni za pravimi voditelji slovenskega naroda. V nedeljo pa je g. minister govoril najprej v Škocijanu, ob 11 dopoldne pa v Boštanju. Svoj tretji nedeljski shod pa je imel popoldne ob 8 v Šentjanžu. Njegove tehte, z dokazi krepko podprte besede so navdušile vse zborovalce ter prisilile k molku vse nasprotnike, mačkovec in jeenesarske rogovičevce. Velika udeležba je najlepši porok, da bo tudi na Dolenjskem 11. decembra sijajno zmaga državna lista dr. Milana Stojadinovića.

Ljubljana od včeraj do danes

Včerajšnja nedelja je bila tipično poznojesenska nedelja, meglena, pusta, rahlo deževna. Zjutraj je bilo vreme še kolikor toliko priazljivo, okrog poldne pa je začelo pršiti in je prišlo do prvih večernih ur, ko je končno začelo deževati. Ljubljancem so v večini ostali doma ter prebili nedeljo po gledališčih, kavarnah, kinih in gostilnah. Popoldne je bilo prav živahno na igrišču SK Ljubljane na Dunajski cesti, kjer se je k tekmi med SK Ljubljano in zagrebškim Gradjanskim zbralo približno 3500 ljudi, ki jim je popoldne minilo prav naglo. V mestu pa je že vladalo predmklavževsko razpoloženje. Družine so postajale pred okusno aranžiranimi, ređe razsvetljenimi izložbami. Po ulicah so švigali avtomobili, v katerih so se vozili parklji, angelci in Miklavži.

Zloben pijanski „vic“

Reševalci so prepeljali v ljubljansko bolnišnico tridesetletnega Karla Prezelja, kmečkega fanta iz Dávce vasi v občini Železniki. Prezelj je z več tovariši kahal žganje. Prišlo so pri tem pokušali, kakšen je kaj letošnji pridelek. Pili so, pili in se dobro nalili. Največ ga je dobil »pod kapo« Karel Prezelj, ki je omagal, zlezel na peč in zadremal. Česa pa so se sedaj spomnili okrogli »kuharje«? Karel je ležal na trebuhu. Brž je nekemu šinilo v glavo, da bi bilo dobro, če bi mu po zadnji plati polili hlače z bencinom. Rečeno, storjeno. Ko se je Prezelj v dremežu obrnil, so bile hlače takoj v plamenu. Rečev se je močno opekeli. Seveda so se za ta pijanski »vic« nemudoma pozanimali orožniki, ki so »žganjarje« zaprli in bodo poskrbeli, da jim drugič kaj takega ne bo več prišlo na misel.

V temi je pristopil in ustrelil

Nekaj pred sedmo uro je šla včeraj nedoljetna (sedemnajst let ima) posestnica Marija Jerala, ki ji je bil postavljen za varuha posestnik Florjančič iz Poljane pri Sentvidu, v hlev, da bi pomolza krave. Tedaj pa je nenadoma pristopil k njej človek, ki ga ni mogla dobro razločiti ter jo ustrelil v glavo, v bližino levih sen. Marija je glasno kriknila, napadalec je zbežal, domači pa so nemudoma prihiteli in našli nesrečno dekle na tleh v krvi. Takoj so poklicali reševalce, ki so jo že ob četrtna osem naložili na avto ter prepeljali v bolniš-

Premiera!
Luise Rainer in Spencer Tracy!
Krasni film o zgodbi dveh src v senci velemesta
KINO MATICA 21-24

S kamenjem sta agitirala za dr. Mačka

Kranj, 28. novembra.

Danes zjutraj se je razširila po Kranju vest, da sta dva navdušena mačkovec s kamenjem in nasiljem agitirala po Strazišču za dr. Mačka. Razumljivo je, da je ta vest vzbudila povesd v Strazišču in po Kranju precej zanimanja, nikjer pa takšnemu strahovanju mačkovec niso pripisovali bog ve kakšnega pomena, saj je že splošno znano, da so se zdaj zatekli pod dr. Mačkov plašč tudi bivši orjunaši, pofovcvi in pohorci in da bodo tudi pri teh volitvah poskušali z istimi zloglasnimi metodami, kakor svoj čas, ko jim je bila sreča bolj mila.

V noči od nedelje na ponedeljek okoli 1 je gostilničar Bahar Janez iz Strazišča opozoril 25-letnega J. Pavla iz Strazišča in 24-letnega K. Jazeta, naj zapustita gostilniški lokal in neha ta nesramnim izživljanjem proti JRZ in agitiranjem za dr. Mačka. Oba vročerkveža pa sta se še bolj razburila in začela celo razgrajati, nakar jih je gostilničar postavil na cesto in zaprl vrata. Tudi zunaj se mladeniča še nista ohladila ter sta začela kričati, da nihče več ne more preprečiti zmage dr. Mačka in da bo potem prišlo maščevanje. Nato pa sta začela metati kamenje v hišo, tako da sta močno poškodovala omet ter pobila precej šip. Drugi dan so našli v gostilniškem prostoru okrog deset težkih kamnov. Gostilničar je to nasilje prijavil orožnikom, ki bodo mlada vročerkveža že nekoliko ohladili ter jima povedali, kaj je še dovoljeno, in kaj ne več.

Veliki dijaški dom bodo začeli graditi v Belgradu. Včeraj so tam zborovali delegati podpornega sklada belgrajskih akademikov in sklenili, da bodo začeli graditi nov dijaški dom. Mestna občina jim je dala na razpolago za zelo nizko ceno potrebno zemljišče v bližini pančevskega mostu. Tako bo imel Belgrad poslej dva dijaška doma.

nico. Tam so jo nemudoma operirali, napravili pa so tudi transfuzijo krvi. Njeno stanje pa je kljub vsemu zdravniškemu naporu še nadalje ostalo kritično, tako da je bilo vsak čas pričakovati najhujšega. In tako se je tudi zgodilo. Dobre tri ure po prevozu v bolnišnico je Marija že pred enajsto uro zvečer umrla. Ozadje grdega zločina še ni razsvetljeno, ljudje pa domnevajo, da je pri tej stvari imel svoje prste vmes neki hlapec, ki je bil pred dnevi odpuščen iz službe. Pri dekletu so našli pismo, čigar vsebina še ni znana. Pričakovati je, da bodo orožniki zločince kmalu izročili v neizprosne roke pravice.

Poročali smo že, da je Marija Jerala, ki jo je bil ustrelil neznanec, eno iz bolnišnice umrla. Davi pa so našli v nekem kozolcu v bližini Savelj tudi truplo človeka, ki je bil streljan nanjo. Šodil si je sam ter se ustrelil iz istega revolverja, s katerim je bil streljan na Jeralovo. Imena do trenutka, ko poročamo, še nismo mogli izvedeti.

Občni zbor Pedagoškega društva

Po predavanju univerzitetnega profesorja dr. Ozvalda je bil v mineraloški predavalnici na univerzi v soboto zvečer občni zbor Pedagoškega društva. Najprej je predsednik dr. Gogala prebral pozdravno brzojavko pedagoške centrale v Mariboru. Nato je orisal delo društva v pretekli poslovni dobi. Delo je bilo prav intenzivno in zelo uspešno. Tajnik g. Kobiliča je za njim prebral tajniško poročilo, iz katerega je bilo razvidno, da je društvo vzdrževalo živahne stike. Sledilo je poročilo blagajnika g. Grma, ki je povedal, da je blagajna aktivna z 10.590 din. Po razrešnici staremu odboru so bile volitve novega odbora. Za predsednika je bil spet izvoljen dr. Gogala.

Nocoj simfonični koncert v Unionu

Končno je prišel dan velikega simfoničnega koncerta, ki mu bo dirigiral znameniti Lovro Matačić. Na sporedu so dela Bacha, Mozarta, Musorgskega in našega skladatelja Arniča. Za ta koncert vlada v Ljubljani izredno zanimanje, tako da je pričakovati odličnega obiska, ki ga koncert tudi zasluži.

Premiera!
Luise Rainer in Spencer Tracy!
Krasni film o zgodbi dveh src v senci velemesta
KINO MATICA 21-24

METROPOLA
Danes ob 16., 19. in 21. uri

Zborovanje mariborskih železničarjev

Maribor, 27. novembra.

Danes so se zbrali mariborski in okoliški železničarji, člani kluba železničarjev JRZ, katerim so se pridružili tudi še neorganizirani tovariši, k lepemu stanovskemu zborovanju v dvorani na Aleksandrovi cesti 6, ki je bila nabito polna zborovalcev. Zborovanje je pričel in vodil predsednik mariborskega poverjenstva kluba železničarjev JRZ g. I. Wurzing, ki je toplo pozdravil vse zbrane železničarje in druge goste.

V imenu mestne organizacije JRZ je najprej govoril g. ravnatelj Hrstelj, nato pa v imenu mestne občine župan dr. Juvan, ki sta železničarje opozorila na važnost bližnjih volitev v skupščino, pri katerih naj vsi železničarji kakor en mož oddajo svoje glasove za JRZ, ki bo edina znala ščititi koristi železničarjev in doseči izboljšanje njihovega gnetnega položaja.

Kot glavni govornik je nato nastopil gosp. Pavle Masič, predsednik kluba železničarjev JRZ in poslanski kandidat za Ljubljano. V krepkem govoru je najprej opisal delo sedanje vlade, potem pa govoril o vprašanjih, ki najbolj zanimajo železničarje. JRZ je v svojem okviru ustanovila klub železničarjev, ki naj se bavi z vprašanji železniškega osebeja in se bori za njegove interese. V takih klubih je po vsej državi sedaj organiziranih 15.000 železničarjev. Na zadnjem širšem sestanku delegatov je bilo v Belgradu izvoljeno ožje vodstvo, v katerem so senator Trifkovič in poslanska kandidata Kulenovič iz Sarajeva in P. Masič iz Ljubljane. To vodstvo bo imelo nalogo tvoriti vez med organizacijo železničarjev ter stranko in vlado in povsod nastopati za pravice železničarjev.

Govornik se je nato ponudil pri raznih pravilnikih, pri katerih je prizadel železniško osebeja. Nekateri pravilniki, tako o voznih olajšavah in službeni obleki, so že pod streho, drugi pa na sprejem še čakajo, pripravljena pa je tudi novela zakona o prometnem osebeju, ki čaka na sprejem s strani nove skupščine. Med železničarji je vzbudila pozornost govornikova izjava, da je izvedbo pravilnika o službenih oblekah zavlekel tajnik UJNZB. Temu možu iz svojih vrst se imajo železničarji zahvaliti, da še niso dobili onega, kar jim po pravilniku, ki je bil podpisan pred nekaj meseci, gre.

O stanovskih vprašanjih železničarjev je nato poročal še g. Wurzing, k besedi pa so se oglasili še drugi železničarji ter izrazili svoje želje in zahteve. Iz poročil svojih tovarišev železničarjev so zborovalci spoznali, koliko so se funkcionarji JRZ trudili doseči železničarjem izboljšanje. Zato bo ogromna večina železničarjev tudi svoje glasove oddala za JRZ in njene kandidate.

Koroški borci so zborovali v Celju

Celje, 28. novembra 1938

Včeraj dopoldne so zborovali v vrtni dvorani hotela Evropa v Celju številni koroški borci iz celjskega okraja. Zborovanje je vodil predsednik krajevne organizacije g. inž. Rudolf iz Celja. V svojem uvodnem govoru se je spomnil dneva, ko je odrinil pred 20 leti iz Celja Malgaj s svojo četo na Koroško in zasedel Velikovec ter dal s svojimi tovariši kri za našo zemljo. Spomnil se je vseh onih žrtv, ki so padle na Koroškem: Kranjca, Babnika, Pavlina, Novaka in drugih. Marca prihodnjega leta bo 425 let, ko je bilo pri Gospe Sveti zadnje ustoličenje slovenskega kneza, toda tradicija se je v drugačni obliki vzdržala še pred sto leti, ko je umrl zadnji knežji kmet in so se k njegovemu grobu zgrnile množice našega ljudstva. Nadalje se je spominal tudi vseh velikih kulturnih delavcev na Koroškem. Svoj govor je zaključil z apelo na članstvo in vso javnost, naj upošteva in podpira koroške borce, ki so dali domovini vse. »Vera v Boga, vdanost in ljubezen našemu ljubljenuemu kralju in državi, poštenost, nesebičnost in požrtvovalnost, to so načela LKB. Nato je podal poročilo še delovodja krajevne organizacije, število članstva se je letos dvignilo na 690 članov. Najvažnejša točka na zborovanju je bilo vprašanje priznanja prostovoljstva. O tem je govoril kapetan v p. g. Arneje. Prečital je resolucijo, ki je bila sprejeta na občnem zboru LKB v Ljubljani dne 3. aprila, nato pa dal k tej resoluciji še pojasnila.

Warren Duff — Robert Buckner:

SADOVI ZEMLJE

Roman s slikami

Obe stranki sta bili razburjeni, obe sta vedeli, da gre pri razsodbi za več kakor za življenje in smrt posameznika, da gre za usodo veliko ljudi. Polkovnik Ferris in njegovi tovariši niso mogli spati in so napeto pričakovali, kaj bo izrekel sodnik. Hodili so na brzojavni oddelek v Tenspotu in nemirno spraševali po brzojavci, ki naj bi oddolila o njihovi bodočnosti. Nič manj razburjeni in nemirni pa niso bili na sedežu družbe Golden Moona v San Franciscu. Tudi Harrison, Ralph, Crouch in celo sam Whitney so bili ves dan kakor na trnju. Tisto jutro, ko bi moral vrhovni sodnik Clayburn sporočiti sodbo, je množica kmetov oblegala pošto v Tenspotu. Nagnetli so se po vseh prostorih. Ferris in nekaj njegovih najvestejših sodelavcev so stali pri uradnem okenu in z nepremičnimi očmi zasledovali gibe uradnika, ki je pisal črke po tiktakanju brzojavnega stroja.

Uradnik je bil miren, kakor da se njega vsa reč ni tiče. Ni hitel, a se tudi ni obotavljal. Pisal je potaši. Ko je bila brzojavka končana, je vstal in stopil k oknu.

Obrazi vseh kmetov v poštnih prostorih so zadržali. Vsi so upirali oči v uradnikov neizraziti obraz in napejalih sluh, da bi ujeli njegove besede. S tem, ko so se pripravljali k pozornosti, so pa

nehote vzdignili toliko hrupa, da so se prve besede brzojavke, s katero jim je sodnik spročel sodbo, izgubile. Umirili so se šele, ko je bil uradnik z branjem pri koncu in so le najbližji slišali kratke stavke:

...rudnik Golden Moon se mora umakniti!

Ta stavek je zadostoval. Naslednje besede je zamotil zmagoviti krik, ki je vstal po sobi ter se v trenutku prenesel na cesto, kjer je čakala množica kmečkega ljudstva.

Uradnik je izročil brzojavko Ferrisu. Ta jo je zavijtel v roki kakor zastavo, ki jo je vzel sovražno, ter vpil:

»Pravica je naša! Zmagali smo! Zmagali smo!»

Ljudje so se pridružili njegovemu zmagoslavju vpiju, ga dvignili na rame in ga v viharju veselja nesli na cesto, kjer je po dolgem vpiju ljudstvo le toliko potihnilo, da je lahko prebral vsem brzojavko s sodišča.

Potem se je spet oglasilo viharno veselje, ki ga ni hotelo biti ne konca ne kraja. Vriska je in prepevanje je množica odhajala proti domu in nesla po vsej dolini veselo sporočilo, da je zmagala zemlja nad zlatom in delo nad denarjem.

V sejni dvorani rudniške družbe pa je sporočilo o razsodbi rodilo čisto druga-

čen učinek kakor v dolini Sacramento. Ko je predsednik dobil v roke brzojavko, je nekaj časa okleval, ali bi jo odprl ali ne. Potem je z naglim gibom raztrgal ovojo in v trenutku preletel vsebino. Upravni svet, ki je bil zbran v sobi, ni potreboval drugega pojasnila. Predsednikov obraz v trenutku, ko jebral sporočilo, je povedal vse.

V dvorani je nastopila za nekaj trenutkov mrtvaška tišina. Drug drugega so pogledovali, zdelo se je, da nihče ne ve, kaj bi dejal, in še manj, kaj bi storil. Pričakovali so vse prejšnje kakor pa to, da bi sodišče odločilo proti njim. Crouche je vendar njihove koristi tako sijajno zagovarjal, da je bila zmaga vedno kakor gotova. Z izredno govorniško silo in s prijemljivo nazornostjo je pred sodiščem poudarjal pomen zlata in nasiljak nesrečo, ki bi zadela Ameriko in njeno prebivalstvo, če bi sodišče ugodilo pritožbi kmetov iz Sacramento ter bi razsodilo, da se mora družba umakniti. Zaradi nekaj tisoč kmetov vendar ne sme trpeti ves ameriški narod, je govoril. Zato si sodišče ne bo hotelo napraviti silne odgovornosti, da bi sodilo drugače, kakor pa zahtevajo lastniki rudnika, ki so pač največji dobrotniki človeštva, ki so s pomočjo zlata naredili ceste, železnice, ladje, šole in tako naprej... Vse to je bilo vendar jasno kakor na dlani...

Zdaj pa je prišla ta nepričakovana sodba! Ni čuda, da so bili upravni svetniki Golden Moona vsi osupli. Ni čudnega, če niso vedli, kje se jih glava drži in so molčali ter se spogledovali...

Kaj zdaj? Kako naj se izvelejo iz

zagate, v katero jih je vrgla sodba. Nihče od njih se ni vprašal, kaj, če sodba morda ni bila pravična. Njim ni šlo za pravico ali za krivico, njim je šlo za zlato. Zlato je bilo zanje nekaj, kar je onstran dobrega in zlega, nekaj, kar je samo sebi namen in vsemu svetu zakon. Zlato je moralo zaradi tega imeti vedno prav.

Kako se bo zdaj vse to kontalo? Zakon je povedal svoje. Šlo je zdaj za to, ali se mu bodo pokorili ali ne.

To vprašanje si je stavil vsakdo od odbornikov sam pri sebi. Toda niti eden se ni mogel jasno in določno odgovoriti nanj. Nihče si ni mogel dobro predstavljati, kaj se bo zgodilo v bodočnosti, kaj se bo obdržalo in kaj zlomilo...

Po dolgem molku je nazadnje spregovoril dr. Crouche:

»Izgubili smo. Odločitev je tu. Če bi nadaljevali z delom, bi ravnali proti postavi.«

Major Walsh je bil prvi, ki je pritrdil odvetniku s kimanjem in njegove besede še dopolnil, rekoč:

»Bilo bi proti postavi in proti vladi, kar je prav tako važno.«

Stari vojak je vedel, kaj je oblast, in je znal ceniti njeno važnost tudi v trgovskem poslovanju. Zato je še dostavil:

»Zakaj, kdor ima oblast, ima tudi moč.«

Tretji se je oglasil Harrison. Ko je videl, da sta najbolj izkušena moža v sobi tako trdno prepričana, da so izgubili, je dejal:

»Pravi! Toda vseeno: ne pustite jih v rudnik, tudi če bi morali streljati. Nihče od kmetov ne sme prestopiti naše meje!«

Obmolknil je in trmasto gledal predse,

kakor da kuje hude načrte in nevarne sklepe.

Zdaj je povzel besedo inženir Whitney:

»To bi pomenilo vojno, gospod predsednik.«

Whitney je menda med vsemi temi ljudmi najjasnejši sodil, ker je bil pač pri sodbi najmanj prizadet. Izgubil bo kvečjemu službo, zlata nič. Videl je, da je Harrisonovo povelje kaj nevarno in da utegne biti morda usodno, če ga bodo morali izvesti.

Harrison je pogledal inženirja in trdovratno zamahnil z roko:

»Naj bo pa vojna. Samo da ubranite rudnik!«

Njemu je bilo vseeno, šlo je za zlato. Whitney se ni udal:

»Da bi torej pobijali ljudi?«

Harrison je odvrnil malomarno:

Nekaj jih pojde k vragu — toda ni drugega izhoda. Kaj pomeni nekaj ljudi, ko pa gre za vse naše premoženje...«

»To bo grdo prelivanje krvi. Če se boste uprli razsodbi, bodo kmetje z orožjem napadli rudnik!«

Zdaj je Harrison pobesnel:

»Mi sodnega sklepa ne priznavamo! In konec besedi!«

Udaril je s pestjo po mizi, da je zabobnelo in da so vsi pogledali. Bil je od jeze rdeč kakor žerjavica.

Zdaj se je zdelo, da je tudi stari advokatski lisjak Crouche našel svojo stezico. Dejal je po svoji navadi mirno:

»Dosegli bomo, da bo sodba razveljavljena. Ni sodnik Clayburne tisti, ki bo imel zadnjo besedo. So še višji ljudje. Upam, da bodo ti uvidevnejši.«

Od tu in tam

Kandidatno listo dr. Vladka Mačka je potrdilo belgajsko kasacijsko sodišče v soboto. Ta lista je bila kot zadnja vložena in tudi v zadnjem terminu. Sodišče je predloženo listo potrdilo kljub nekaterim manjšim pomanjkljivostim in pomanjkanju nekaterih potrebnih dokumentov. Tako bodo pri volitvah nastopile tri liste: JRZ, Ljotičeva in Mačkova.

Trošarino, ki jo je pobrala za uvoženo vino, bo morala povrniti osiše občina vsem vinogradnikom, ki so osiše meščani, pa so uvažali v mesto vino pridelano v lastnih vinogradih izven mesta. Občina se je držala do črke trošarinkega zakona iz l. 1932, ne da bi upoštevala olajšave, ki jih je zakon dovolil vinogradnikom, bivajočim v mestu. Vinogradniki so tožili občino za povračilo 700.000 din. Upravno sodišče je občno obsodilo v povračilo celotne svote, kar je slednjič potrdil tudi upravni svet. Razsodba je torej končnoljavna in bo občina brez odlaganja morala odšteti teže denarje.

Dolgooprtega »vladiko« so imeli nazarenci v okolici Novega Sada. Jovan Almožan je moral zaradi tatvin presedeti kakih šest let teže ječe. V ječi pa je zmerom gruntal, kako bi se na svobodi pozneje spet na lahek način preživel. Sklenil je, da se bo vpisal med nazarce. Res je to storil in začel širiti novo vero. Seveda je bila to zanj ugodna prilika, da je »skubila« lahkovorne nazarce in nabiral denar za »misijonska potovanja« njihovega vladike. Končno je prišel tudi sam na misel, da bi se proglasil za vladiko. Pod novim imenom je zbiral denar in ga seveda v belgajskih breznicah na debelo zapravljaj. Tudi kradel je vmes, enkrat celo vlomil. Konec njegovi »misijonski karieri« je naredila policija, ki ga je spravila za zamežena okna. Almožan bo pri sodišču odnesel najbrže spet nekaj let robije.

Turistični promet v naši državi je kljub vsem mednarodnim političnim napetostim in trenjem napredoval. V najlepši sezoni se skoraj povesem izostali gostje iz Češkoslovaske in Avstrije, vendar pa beleži statistika povečanje števila turistov v dobi od 1. januarja pa do 31. oktobra letos v primeri z istim časom lani za 85.057. Skupno je bilo letos v imenovanem času v naši državi 849.907 gostov, ki so plačali nekaj nad 4.850.000 nočin. Večji del poviška gre na račun domačinov, in sicer 63.662, medtem ko je bilo tujcev 21.395 več. Pač pa so ti tujci plačali mnogo več nočin kakor pa domači jugoslovanski gostje.

Posebno delniško družbo, ki bo imela nalogo skrbeti za povečanje izvoz iz italijanskega tekstilnega blaga v našo državo, so ustanovile štiri italijanske tekstilne tovarne v Belgradu. Družbi načeljuje znana največja italijanska tekstilna tovarna Snia Viscosa. Povečanje italijanskega uvoza v našo državo bo tudi Jugoslovanom prišlo prav. Kajti trgovinska pogodba med našo državo in Italijo pravi, da se bo izvoz Jugoslavije v Italijo smel za toliko povečati preko določene količine, za kolikor se bo povečal italijanski uvoz v Jugoslavijo, za toliko povečati preko določene količine, za kolikor se bo povečal italijanski uvoz v Jugoslavijo.

Kongres jugoslovanskih inženirjev in arhitektov je bil včeraj v Splitu. Udeležili so se ga delegati vseh podvez, med drugimi tudi iz Ljubljane. Največ verificiranih glasov je imel Belgrad, za njim Zagreb in nato Ljubljana. Prihodnji glavni odbor inženirskega združenja bo imel zelo številni odbor: kar 62 ljudi so sedeli v njem. Na skupščini so poravnali tudi spor med belgajsko in zagrebško sekcijo s tem, da se je uklonil Belgrad. Za drugega podpredsednika je bil izmed ljubljancov izvoljen inž. Vojko Koprivnik.

Svojo mačko je ubil pastorek Dušan Janičević iz Velike Moštanice pri Umki. Dušanovemu očetu je prva žena zgodaj umrla. Zaradi malih otrok se je ponovno oženil. Otroci so takoj začutili, da jim druga mati ne more nadomestiti prave matere, ker je mačka stalno delala na to, da bi se pastorekovi čim prej znebila. Otroci so morali drug za drugim od hiše iskati si kruha. Edini Dušan ni mogel razumeti, da bo moral iz rodne doma zaradi mačke. Nekega dne je naredil trden eklep, da bo mačko spravil s poti. Res je prišel izza hrba mačke, ko je v sobi šivala, in ji z nožem zadal dvanaest smrtnih ran. Po storjenem zločinu se je sam javil orožnikom z besedami, da je bolje, če se umakne mačka, kakor pa da bi vsi otroci morali trpeti.

Staro smederevsko trdnjavo, ki je igrala važno vlogo v epopah med staro Turčijo in Avstrijo, obenem pa je bila tudi močan opornik v srbskih bojih za osvoboditev, bodo prenovili. Vlada je prizadevanje Smederevanov podprla s tem, da je odobrila podporo milijon dinarjev. Načrte za obnovo je izdelal italijanski inženir Viola.

Ženo v blagoslovljenem stanju je povozil do smrti neznan žofer v predmestju Osjeka. Mlada Marija Šebalj je imela svojega moža pri vojaki. Čeprav je bila v blagoslovljenem stanju, je morala zaradi slabih gmotnih razmer vsa dela opravljati sama. Tako je šla v bližnji gozdčič in nabrala drv. Na povratku pa se je v njen voziček zaletel nek avtomobil, zdrobil voziček, njo pa pogazil. Nezačetno so Marijo prepeljali v bolnišnico, kjer je pa kmalu umrla. Tudi otrok je umrl.

15 let robije je dobil pred sodiščem v Prijeplju Branko Kujundžić, uradnik pri podjetju pokojnega inž. Baderja, katerega je delavec Pajič ubil in mu odnesel nekaj nad 300.000 din, katere je nosil inženir za plačilo delavcem. Kakor smo že poročali, sta morila Pajiča potem ubila dva kmeta in mu ukradla ves denar. Glavni pomagač in zasnovatelj umora pa je bil uradnik jurist Branko Kujundžić, ki je pridobil nekaj delavcev za zločin, katerega največji del koristi bi potegnil on. Toda nesreča je hotela, da so orožniki na zasledovanju morila prišli v bližino njegovega stanovanja in videli, kako iz njega beži neki sumljivec. Ta neznanec je v temni noči tudi streljal na zasledovalce in ubil enega orožnika. Tako se je odkrila sled za pravim očetom zločina. Čeprav je Kujundžić trdovalno tajil vsako udeležbo, se je sodišče prepričalo o njegovi krivdi iz izpovedi priča ter ga obsodilo na 15 let robije.

Nenavadno plemeniti rekord je postavil 25letni mladenec Jakob Lovrenč iz St. Lavrenca. Nedavno je že devetlet dal svojo kri za bolnike v varžinski bolnišnici. Vsega skupaj je daroval več kot deset litrov krvi. Zaradi tega se je toliko izčrpal, da dolgo ne bo sposoben za nobeno težko delo.

Zaradi deklet so se sprli in do krvavega pretepli kmetje v Kreševu pri Splitu. 12 jih je ponoči vasovalo, a zjutraj so ljudje našli mrtvega z razbito glavo na cesti Jurja Neljasa. Orožniki so ugotovili, da so se kmetje sprli zaradi deklet in najhujšega konkurenta ubili.

Izseljenski teden:

Slovenci v ameriških Združenih državah

Kdaj so tudi Slovenci stopili v amerikansko mešanico narodov, ni znano. Znano je, da je že v 17. stoletju deloval v Mehiki slovenski jezuit Marko Anton Kappus, rojen v Kamni gorici 1657, ki je leta 1685. odšel v ameriške misijone in tam umrl 1717, kakor tudi da Fr. Baraga omenja v nekem svojem pismu, da je našel v Ameriki nekega rojaka Petra Poheka iz črnoljske fars, ki je že tri leta pred njim prišel v Ameriko. V seznamu prostovoljcev, ki so leta 1776. stopili v ameriško revolucionarno armado, imamo tudi številna slovenska imena, Gorše, tri imena Turk, štiri imena Vavtar, Voden, Cesar, Vertnar, Černe, Vidmar in najbrže še nekaj drugih. Za nekatere je znano, da so se po končani vojni stalno naselili v Ameriki. Danes je v Združenih državah Amerike okrog 800.000 Jugoslovanov, od tega Slovencev okrog 300.000. Najmočnejše so Slovenci zastopani v naslednjih državah: v Minnesoti, kjer imajo 10. slovenskih, oziroma mešanih župnij, v Ohiju 6, v Pennsylvaniji 6, v Wisconsinu 4, v Coloradu 3, v Michiganu 3, v Montani 2, v New Yorku 2, v Wyomingu 1, v Connecticutu 1, v Indiani 1, v Kansasu 1, v Californiji 1.

V naših državah imajo Slovenci torej 47 večino slovenskih, nekaj tudi mešanih (slovensko-hrvaških, slovensko-slovaških itd.) župnij, v katerih deluje 118 slovenskih duhovnikov. Največja župnija je župnija sv. Vida v Clevelandu, ki pa je

zaradi nove cerkve zelo zadolžena, in slovenska župnija v Jolietu. Skoraj vse našteje župnije imajo tudi večje ali manjše farsne šole, ki jih vzdržujejo Slovenci sami. Posebno velike farsne šole so: v Clevelandu (fars sv. Vida), Collinwoodu, Chicagu, Puoblu, Indianapolisu, Jolietu, Waukeganu, Bel-lehemu, Denveru, Kansas Cityu, Steeltonu, La Sali; v ostalih farsah pa so manjše šole. Za svoje cerkve, župnišča, šole, stanovanja šolskih sester so ameriški Slovenci do sedaj izdali okrog 3 milijone 400.000 dolarjev, za vzdrževanje omenjenega pa dajo letno okrog četr milijona dolarjev. Duhovščina je večinoma laična, od redovnikov pa so najmočnejši slovenski frančiškani, ki imajo svoje središče v Lemontu, Ill. Slovenci torej bivajo predvsem v severnem delu Združenih držav, pod Michiganimi jezeri, v industrijskih državah okrog prometnega vozla v Chicagu in so tu zaposleni predvsem v industriji. V severozahodnih predelih Združenih držav se bavijo tudi s kmetstvom in so zaposleni tudi kot delavci v gozdovih in rudnikih. Kulturno središče ameriških Slovencev pa je v Clevelandu, kjer je bil letos otvorjen tudi »Jugoslovanski kulturni vrt«, ki znači višek jugoslovanskega kulturnega udejstvovanja v Ameriki in za katerega ima največ zaslug naš rojak Anton Grdina iz Clevelanda. Jugoslovanski kulturni vrt je otvoril na povabilo ameriških Slovencev ljubljanski župan g. dr. Adlešič.

Šahovski boj na Holandskem končan

Prvo mesto si delita Keres in Fine, a Keres ni doživel nobenega poraza in ima pravico do dvoboja za svetovno prvenstvo z Aljechinom

Amsterdam, 27. nov. Veliki šahovski turnir na Holandskem, za katerega je vladalo v vsem šahovskem svetu močno zanimanje, je končan. S tem je tudi odločeno, kdo ima pravico, da izzove sedanjega svetovnega mojstra dr. Aljehina na dvoboj za najvišji naslov. To pravico si je priboril 22letni Estonec Keres, ki je sicer dosegel prav toliko točk kot Amerikanec Fine, pa gre prvenstvo le njemu, ker ni nobene partije izpustil, Fine pa tri.

V soboto so največji šahovski mojstri sveta, ki so se udeležili turnirja, odigrali vse do tedaj prekinjene partije. Aljehin je izgubil s Fineom, ostale tri partije, in sicer Capablanca-Reshevsky, Capablanca-Keres in Keres-Aljehin, so bile remis. Ze po teh odigranih partijah je bilo jasno, da bo odločilni boj za prvo mesto na tem turnirju samo še med dvema, Keresom in Fineom. Naključje jima je ta odločilni boj prihanilo za nazadnje, čisto za zadnje kolo. Vsi oni, ki so morda prej že računali na najvišje mesto, so se morali že v soboto temu odpovedati. Med njimi sta bila tudi Botvinnik in Aljehin.

V zadnjem, 14. kolu, je dr. Euwe prepričevalno zmagal nad Capablancem, pa je bil ves čas nekoliko slabši in je nazadnje poskusil še z žrtvijo figuro. Ta žrtev pa je bila neutemeljena, kar je dr. Euwe kmalu dokazal. Tudi 14. kolo je dalo remis na treh deskah: Keres je kot bel igral s Fineom in stal za oko ves čas nekoliko boljše. Vendar pa se je ta prednost izkazala le za navidezno, ali pa je Fine igral še vedno tako nenadkriljivo sijajno. Keres pa se je zavedel, da je zanj dovolj tudi že samo pol točke, da si pribori pravo

pravo za dvoboj z dr. Aljechinom, čeprav bi mu dal ta holandski turnir enako število točk kot Fine. Ko je videl, da Finea le ne more ugnati, je sprejel ponujene pol točke. — Aljehin in Botvinnik sta tudi zmagala vsak napol, kljub temu, da so Aljehinu nekateri že pripisovali zmago. Rus Botvinnik je bil le preveč trdovalen, tudi proti svojem rojaku, ki je francoski državljan. Flohr in Reshevsky sta se tudi sporazumela za remis, kajti od njunih partij ni bilo bog ve kaj odvisnega.

Končni izid tega velikega šahovskega boja na Holandskem je torej tale: Keres in Fine sta dosegla po 8 in pol točke, sledi jima Botvinnik s 7 in pol točke, dr. Aljehin, dr. Euwe in Reshevsky 7 (50%), Capablanca 6 in Flohr 4 in pol.

Keres je edini med vsemi, ki ni bil tokrat premagan. Tri partije je dobil, 11 pa jih je remiziral. To mu tudi daje prednost pred Fineom. Amerikanec Fine je izredno odlično igral v prvi polovici turnirja, v drugi pa je nekoliko popustil. Od vseh 14 partij jih je dobil 6, izgubil je 3, remiziral pa 5. Največji njegov uspeh je morda prav v tem, da je obakrat premagal svetovnega prvaka Aljehina. Aljehinu se tokrat v Holandiji ni preveč dobro godilo. Le trikrat je zmagal. Da bi nalašč hotel prepušiti prvo mesto kakemu mlajšemu, je seveda malo verjetno. Tudi bivši svetovni prvak Euwe ni bil ravno najboljšo razpoložen, posebno v prvem delu turnirja, ko jih je od sedmih partij izgubil kar štiri. V drugi polovici pa se je precej popravil in je dosegel v sedmih partijah tri zmage in štiri remise, izgubil pa ni nobene igre. Dosti slabo se je odrezal tudi Capablanca. Izgubil je štiri, dobil pa le dve partiji.

3 : 1 za Ljubljano

Ljubljana, 27. novembra. »Dobro kaže volivna prognoza za slovensko stvar, je dejal neki možak, ko je danes odhajal z igrišča SK Ljubljane. »Mačkovec smo v dveh reprezentativnih tekmah zvezli tri pike, pustili pa smo jim samo eno. Kar tako lepo naprej, pa bo stvar v redu!«

SK Ljubljana je dala v tekmi z Gradjanskim imenitno, borbeno in premišljeno partijo. Vsi so se prav pošteno potrudili, da so obranili do kraja neodločeni rezultat 0 : 0. Velik uspeh pomeni ta remis, saj je bil nasprotniku iztrgan v borbi, ki je bila včasih pred domačim golom že skoraj obupna. Naša odlična obramba, mladi, nadarjeni, prisebni Lindtner, neustrašni Bertonec, Stanko ter razumno hladni, pa vpraže čvrsti in odločni Ceglar, je delala brez graje, sijajno, navdušujoče. Srednja vrsta s Sercejem, ki postaja izredno porabna moč ter z Vodiškom in Boneljem, ki sta nalažljiva kakor dve sitni podlasici, je krasno razdirala nevarne »purgerske« akcije in lepo predlagala napadu, v katerem so bili ofenzivni prav za prav trije ljudje: obe krili nevarni, hlastni, danes žal nekoliko neprisebni Janežič in zviti, urni, tehnično dobro pokrovani Erber ter centerfor Grntal, ki so »plavali« danes nanj zlasti v šestnajstercu, kjer postane pogubonosno, posebno pazili. Zvezl Hassl in Pupo sta bili izredno pridni in agilni, krepko sta podpirali po eni strani, po drugi pa napad. Hasslu je sicer nekoliko nagajal težki teren, zato pa je pokazal občudovanja vredno požrtvovalnost. Današnji sistem ljubljanske igre je za vsakega nasprotnika neprijeten kar se da. Z zvezama v ozadju dovoljuje nasprotniku vtis terenske premoči, ima pa to prednost, da neizbrsno kaznuje tudi najmanjšo lahkomišelnost v nasprotnikovem zaledju. Tako moštvo je težko premagati.

Igra sama je bila prav gotovo ena najlepših, kar smo jih bili kdaj v Ljubljani videli. Velika, močnejša borba je priklenila vse gledalce k pozornosti in razburjenju, ki se od prvega do zadnjega žvižga ni pogoled in niti za las uneslo. »Purgerske« so igrali tako, kot v svojih najslavnejših dneh. Napad, halflinija, obramba — vse vrste so delale vprav virtuozno. Dva branilca in golman, skozi to obrambo ni bilo prehoda; halfliniji dobri v defenzivi in ofenzivno graditeljski, napad s premišljenimi in izredno nevarnimi potezami pa je pokazal vrhunski nogomet prednje vrste kljub temu, da je naletel okrog šestnajstercu na domačo obrambno mojstvo. Najboljši igralci Gradjanskega so bili: vsa ožja obramba, centerhalf Pogačnik, stranski half Kokotovič, v napadu pa sijajni Antolčič in pridni Wölfl. Tako dobro razpoloženo za igro moštvo Gradjanskega v Ljubljani že dolgo let ni bilo.

Pred 3500 gledalci je bil zgledni »nepartijski« g. Pera Nenkovski iz Kragujevca, ki je sodil odlično kakor na naših tleh že dolgo časa noben sodnik.

Ustanovni občni zbor Kluba postarjev JRZ bo v nedeljo, 4. decembra t. l. ob 15. v Beli dvorani hotela Union v Ljubljani. Udeležba je za člane obvezna. Na zboru bodo govorili tudi naši politični voditelji. Tovariši! Pokažite s polnoštevilno udeležbo, da smo zavedni člani Jugoslovanske radikalne zajednice in zvesti našim voditeljem!

Ostali ligaški pregled

Polovični program XII. kola ligaškega prvenstva ni prinesel bistvenih izprememb na prvenstveni tabeli. Edina izprememba je placement Gradjanskega na drugo mesto, in sicer pred belgajsko Jugoslavijo. Vendar je najbrž tudi ta placement le začasen, kajti Gradjanski ima samo boljši količnik in isto število točk. Ni pa misliti, da bi Jugoslavija prihodnjo nedeljo izgubila proti zemunski Sparti. Tako se bo moral Gradjanski pač zopet zadovoljiti s tretjim mestom.

Naša Ljubljana je včeraj odigrala brez dvoma eno svojih najtežjih tekem. Dosegla je le polovičen uspeh, vendar lahko to smatramo za poseben uspeh. Da je Gradjanski odigral vseh 12 tekem v takem stilu in s tako borbenostjo kot včerajšnjo, bi danes prav gotovo ne bil za 6 točk za BSKom. Ljubljana je danes z 9 točkami na devetem mestu.

Ostali dve tekmi v Belgradu nista prinesli posebnih presenečenj. V predtekmi med Baskom in Haškom, ki se je začela v prisotnosti komaj 1000 gledalcev na igrišču BSKa. Hašk je nastopil močno oslabljen, in sicer brez Hitreca, Gajerja in Kacijana. To je posledica ljubljanskega poraza. Pomanjkanje teh treh igralcev v moštvi Haška se je močno poznalo. Igra obeh moštev je bila mehka in nezanimiva, pač pa je bilo nekaj ostrejših nastopov med Haškovcem Duhom in Baskovcem Cabričtem. Najboljši je bil vratar Zmara in pa branilec Konstantinovič. Pri Basku pa je po dolgem času zapet igral dobro Kovič. Igra obeh moštev je napravila na gledalce slab vtis, zlasti še zato, ker ni bilo nobenega gola. Sodil je z nekaj napakami Zagrebčan g. Bažant.

Ob začetku druge tekme med BSKom in Gradjanskim iz Skoplja je bilo navzočih že okoli 4000 gledalcev. Druga tekma je bila mnogo zanimivejša kot se je pričakovalo. Gledalci so računali, da bo BSK Skopljanec pragrazil. Nasprotno pa so dobri in izredno požrtvovalni Skopljanec navdušili gledalce, tako da so ob koncu prvega polčasa zaželi zanje »drukatice«. Prvi gol za BSK je padel tik pred koncem prvega polčasa iz 11-metrovke. V začetku drugega polčasa je dal Podhratski drugi gol in končno je Valjarevič zabil še en gol. Častni gol za Skopljanec je dal Bogojevič.

Predložena tablica ob prvem delu XII. kola je naslednja:

1. BSK	12	9	3	0	42:10	21 točk
2. Gradjanski-Zagreb	12	7	1	4	27:11	15 točk
3. Jugoslavija	11	7	1	3	19:13	15 točk
4. Hajduk	11	5	4	2	25:15	14 točk
5. Hašk	12	5	3	4	24:17	13 točk
6. Slavija-Sarajevo	11	5	2	4	21:19	12 točk
7. Jedinstvo	11	5	1	5	23:23	11 točk
8. Bask	12	3	5	4	14:17	11 točk
9. Ljubljana	12	3	3	6	12:25	9 točk
10. Gradjanski (Skopje)	12	3	1	8	15:34	7 točk
11. Slavija-Varaždin	11	2	2	7	16:30	6 točk
12. Sparta	11	1	2	8	11:32	4 točk

Prihodnjo nedeljo bodo na sporedu ostale tri tekme XII. kola, in sicer v Belgradu med Jedinstvom in Slavijo (V.) ter Jugoslavijo in Sparto. V Sarajevu pa med Slavijo (S.) in Hajdukom.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometrsko stanje	Temperatura v 0	Relativna vlažnost	Oblačnost	Veter (smor, jakost)	Pada-vine m/m	Vrsta
Ljubljana	765.7	4.8	2.8	97	10	SW, 10.2	dež
Maribor	767.1	7.8	0.0	80	10	0	—
Zagreb	767.0	5.0	4.0	90	10	0	—
Belgrad	766.7	10.0	3.0	60	4	E, 1	—
Sarajevo	769.9	3.0	2.0	90	10	0	—
Vis	764.9	11.0	7.0	90	10	SE, 1	—
Split	765.5	16.0	9.0	70	7	NE, 1	—
Kumbor	765.4	17.0	9.0	60	10	NE, 1	—
Rab	764.0	12.0	7.0	70	4	0	—
Dubrovnik	765.0	17.0	7.0	80	10	E, 1	—

Vremenska napoved. Oblačno, hladno in deževno vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od včeraj do danes. V soboto je bila do 7.30 nizka in gosta, do 9.40 srednja megla, nato pa ves dan oblako in redka visoka megla. Od 15.40 dalje se je megla zopet zgostila. Najvišja toplota zraka je znašala 4.8° C. — Včeraj je bila iz noči do 9 nizka in gosta, nato pa do 10.20 srednje gosta megla, od 10.30 dalje se je megla dvigala, ostalo pa je oblako z redko visoko meglo ves ostali čas dneva. Popoldne od 15 dalje je iz megle rahlo pršilo, ob 19.30 pa je pričelo deževati in je zmerno deževalo vso noč. Najnižja toplota zraka je znašala 2.8° C.

Koledar

Danes, ponedeljek, 28. novembra: Gregor. Torek, 29. novembra: Saturnin.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Dunajska cesta 43; dr. Trnkoczy, Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Miklavžev večer Frančiškanske prosvete M. O. v frančiškanski dvorani v nedeljo, 4. decembra ob 5 popoldne, in v ponedeljek, 5. decembra ob 7 zvečer. Obdaritev otrok bo v zvezi z novo nastudiranim igrozakom za mladino »Zlati orehi« od Milana Skrbinskega v režiji avtorja samega. Igra se preljuje v slavnostni nastop sv. Miklavža z vsem njegovim mogočnim spremstvom: angeljski zbor, sv. Anton in Faust. Nastop Melista s svojim peklenskim spremstvom je seveda na Miklavževem večeru nujen, ki pa otrokom ne bo v strah in trepet, temveč samo v opomin. Sploh je vsa prireditev zamišljena v pristrani obliki. Obdarovani bodo otroci in odrasli po vrstnem redu, kakor se bodo rezervirale vstopnice. Sedeži od 10 din navzdol v pisarni Pax et bonum v frančiškanski pasaji, kjer oddaste naslove za darila in izrazite svoje želje. Člani z legitimacijami imajo popust.

Ljudska univerza v Ljubljani bo imela svoj redni občni zbor dne 9. decembra t. l. v prostorih drž. dvorazredne trgovske šole v Ljubljani, Gregorčičeva ulica. Prižetek ob 18. Na dnevnem redu so tudi volitve.

Frančiškanska prosveta M. O. v Ljubljani bo proslavila 20letnico zedinjenja na svojem XVI. prosvetnem večeru v torek, 29. t. m., ob 8 zvečer v frančiškanski dvorani z akademijo pod naslovom »Domovina, ti si kakor zdravje«. Za ta večer veljajo enotne cene po 8 din, člani popust.

Predavanje Prirodoslovnega društva o Judih. O teh bo s poljudno-znanstvenega stališča govoril v torek, 29. nov. ob 20 v dvorani Delavske zbornice g. univ. prof. dr. Boris Zarnik v predavanju »Biološki pogledi na judovski vprašanje«. Predavanje bodo spremljale številne diapozitivne slike. Ker se obeta velike obiske, bodo sedeži numerirani.

Sv. Miklavž je sporočil, da bo obiskal s svojim lepim spremstvom tudi letos dramsko gledališče. Obljubil je, da bo prinesel s seboj darila in razveselil velike in male. Kdaj pride, bomo sporočili, kakor hitro kaj več izvem.

Mestno poglavarstvo v Ljubljani poroča, da so v Karlovcu zaradi silnave in parkljevke do predelica prepevovani živinski sejni za parkljarje (goveda, ovce, koze, svinje). Dovoljeni so samo konjski sejni.

Podružnica SVD za Šiško-Ljubljano. Strokovno poučno predavanje »Povrtnina po zimi« ima g. Strekelj Jos., sad. nazv. v pok. v ljudski šoli v Sp. Šiški v torek, 29. t. m. ob trideseti na 8 zvečer.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Ponedeljek, 28. novembra: Zaprtlo. Torek, 29. novembra: Zaprtlo. Sreda, 30. novembra: »Dobruža 1916«. Premiera. V proslavo narodnega praznika. Izven

Opera. — Začetek ob 20.

Ponedeljek, 28. novembra: Zaprtlo. Torek, 29. nov.: »Don Kihot«. Red A. Sreda, 30. nov.: »Poljub«. Red Sreda.

Celjske novice

Dobrodelna akcija Vincencijeve konference. Vincencijeva konferenca je razposlala na razne naslove prošnje za zimsko pomoč. Odbor prosi vse, ki so prejele prošnje, da skušajo po svojih močeh podpreti dobrodelno akcijo. Konferenca podpira reveže z živili, obleko, obutvijo, plačuje nekaterim najemnine itd. Vzdržuje tudi javno kuhinjo, v kateri razdeli dnevno nad 100 porcij. Lani je konferenca izdala v dobrodelne namene nad 155.000 din. Da bo mogla konferenca tudi to zimo v polni meri izvršiti to poslanstvo, prosimo vse, da se poslužijo položnic in nakažejo vsak po svojih močeh primeren dar.

Praznik zedinjenja v Celju. 1. decembra bo Celje proslavilo skupno z vsemi celjskimi društvi praznik zedinjenja. Ob pol 10 popoldne bo slovesna služba božja po vseh celjskih cerkvah, nato bo proslava pred mestnim poglavarstvom, kjer bo z balkona spregovoril o narodnem prazniku celjski župan g. Alojzij Mihečič. Proslavo bo poživila celjska železničarska godba. Tudi vse celjske šole se bodo v primeru lepega vremena te proslave udeležile. Cenjeno občinstvo vabimo, da se proslave polnoštevilno udeleži.

Fantovski odsek v Celju priredi za praznik narodnega zedinjenja proslavo v veliki dvorani Ljudske posojilnice. Proslava bo zaradi proslav drugih društev že 29. novembra ob pol 9 zvečer!

Slavnostni koncert celjskih društev. V proslavo praznika zedinjenja bodo priredila celjska pevska društva CPD, Celjski zvon, Ojka, Glasbena Matica in Celjsko godbeno društvo dne 1. decembra slavnostni koncert v mestnem gledališču v Celju.

Ob 50 letnici Pasteurjevega zavoda v Parizu

Znanstven boj proti največjemu sovražniku človeštva

14. novembra letos je preteklo petdeset let, kar so v Parizu slovesno odprli Pasteurjev zavod. S tem dejanjem je bil položen temelj za izkoriščanje in uveljavljanje bioloških in medicinskih najdb moza, čigar znanstveno delo je prineslo trpečemu človeštvu več blagoslova in olajšaja kakor sleher na druga tehnična ali civilizirana iznajdba. Pred petdesetimi leti je bil ta veliki znanstvenik in človeštvo več blagoslova in olajšaja kakor sleheraile posvetil delu za rešitev človeštva, že pa vsem evetu znan, čeprav se ne povsod priznan — najmanj tam, kjer bi bilo priznanje najbolj razumljivo: v zdravniških krogih. Ves svet je vedel, da je Pasteur ob nasprotovanju vseh tedanjih priznanih veličin skušal v dejanju dokazati, da so največji sovražnik človeštva in njegovega zdravja mikrobi in da bo moči svet obvarovati najstrašnejših tedanjih neozdravljivih bolezni — stekline, davice, tifusa, sifilisa, močvirne mrzlice, tetana in drugih — samo z znanstvenim delom po njegovi genialni zamisli, z neizprosnim izsledovanjem mikrobov in z bojem proti njim.

Pasteurjev zavod v Parizu je ustanova, za katero se je idealni učenjak boril vse svoje življenje, je postal ognjišče vsega tega orjaškega znanstvenega boja proti največjemu sovražniku človeštva. Tam so Pasteur, njegovi sodelavci in nasledniki našli povzročitelje vseh omenjenih strašnih bolezni, po nešteti poskusih izdelali serume proti njim in pogosto z največjimi osebnimi žrtvami — kakor je to delal mojster Pasteur — dokazali njihovo

gočili razmah, iz katerega se je rodil blagor za vse človeštvo.

Prva od teh žena je bila gospa Boucicaudova, ustanoviteljica velike pariške trgovske hiše »Au bon marché«. Nekega večera, ko se je odpravljala iz pisarne, ji je služabnik naznanil zadnjega obiskovalca:

»Gospa, tu je neki gospod Pasteur, ki želi govoriti z vami.«

Stara dama je pomislila: »Pasteur? ... Ga ne poznam ... Kvečjemu, če bi to bil, stekli Pasteur.«

To je bilo ime, ki so ga tiste čase dali Pasteurju v zahvalo za njegovo zdravljenje stekline ... Služabnik je odšel iz sobe, ter se čez trenutek vrnil; rekoč:

»Da, gospa, pravi, da je on tisti Pasteur ...«

»Naj vstopi,« se je odločila dama.

ln vstopil je boječ, osivel človek, ki ni vedel, kako bi razložil namen svojega nerodnega obiska. Prišel je prosiť denarja za svoj zavod, kjer je hotel sebi in svojim sodelavcem omogočiti mirno, nemoteno in stalno delo. Država za njegova prizadevanja ni imela posluha, ne denarja. Razpisali so splošno narodno zbirko, v katero so prispevali samo mali ljudje svoje belice. Ti so znali ceniti Pasteurjevo veliko delo, čigar blagoslova so bili deležni predvsem oni. Odbor za postavitev zavoda je zato sklenil, da mora k bogatim ljudem prosiť prispevkov Pasteur sam. Težko je bilo znanstveniku, raziskovalcu, nesebičnemu delavcu beračiti in doživljati odklanjanja, toda šel je. Gnala ga je vera v pravilnost lastnega dela.

Začel je bogati trgovki boječe razlagati, kaj bi rad in po kaj je prišel. Res, ozdravljenje stekline je velika stvar, toda treba je iti naprej. Treba je iskati cepiv in serumov za druge bolezni. Odkrili so že mikrobe in bacile, treba jih je preganjati in premagati. Preveč je šib božjih, ki pustošijo svet. Tifus, škrlatinka, davica ...

Davica! Pri tej besedi se je stara dama domislila malih, posnelih obrazov, ki jih stiska jeklena roka. Spomnila se je na svoja otroška leta ...

Učenjak je govoril dalje. Jelitika ... Rak ... Otrpnjenje mozga ... Treba bo še ogromno dela, ogromno iskanj, toda pot je nakazana. Zato mora tudi ona, bogata gospa dati svoj prispevek ...

Se preden je učenjak nehal, je gospa naglo napisala na kos papirja nekaj besedi.

»Tu, gospod Pasteur!« Učenjak je vzel listek, se zahvalil, ne da bi pogledal, in odšel. Šele na cesti je prebral. List je bil ček, na njem so stale besede:

»Izplačajte gospodu Pasteurju milijon frankov ... Margerita Boucicaud.«

S tem darom je bila zagotovljena zidava Pasteurjevega zavoda, ki je v petdesetih letih svojega obstanka postal za ves svet neke vrste znanstveno-medicinski Lourdes ...

Druge poštvovalna žena, katere ime je zvezano s Pasteurjem in njegovim delom, je bila gospa Lebaudieva. Ta je hotela vse svoje življenje ostati samo gospa X ... in res je njeno pravo ime prišlo v javnost šele po njeni smrti.

Nekega dne v novembru 1897 je v Pasteurjevo delovno sobo stopila elegantna dama, ki je zavodu dala na razpolago štiri stipendije po 3000 frankov za mlade, revne znanstvenike, ki bi radi delali po Pasteurjevih zamislih. Njena zahteva je bila sama ena: Pasteur mora obljubiti, da ne bo nikdar nikomur omenil njene imena.

To je bila gospa Lebaudieva. Njeno željo so izpolnili: nešteto mladih znanstvenikov je bilo deležnih njenih stipendij, ne da bi bili slutili, kdo jim je omogočil miren študij v Pasteurjevem zavodu. Eden prvih stipendistov je bil dr. Louis Martin, danes ravnatelj Pasteurjevega zavoda v Parizu, moč, čigar znanstveno in zdravniško delo je doseglo svetovne sloves.

Ko so čez nekaj let izdelali v Pasteurjevem zavodu serum proti davici in je evropski medicinski kongres v Budimpešti oznanil to

odrešilno novico vsemu svetu

se je v zavodu spet oglasila gospa X ... Prinesla je Pasteurju denarja za ustanovitev in zidavo prve bolnišnice za nalezljive bolezni, v kateri naj bi bolnike zdravili po Pasteurjevih načinih. Zatem je ustanovila društvo za praktično izvajanje Pasteurjevih metod. Kupila je nasproti Pasteurjevega zavoda ogromno zemljišče ter poslala mladega arhi-

K nocošnjemu koncertu ljubljanske Filharmonije v Unionu



Lovro Matačić, sloviti dirigent, ki bo dirigiral nocojšnji koncert.



Blaž Arnič, izredno nadarjeni slovenski skladatelj, katerega dela bodo tudi izvajali na koncertu.

tekta na potovanje po Evropi, da prouči zidavo najmodernejših bolnišnic. Kmalu je iz tal zrasila ogromna bolnišnica, ki je Pasteurjevemu delu in najdbam pripomogla do zmagoslavja.

Pasteur ni dočakal, da bi bolnišnica bila dokončana. Umril je ob pogledu, kako se uresničujejo njegove sanje. Njegovo veliko delo pa živi in z njim imena tistih idealnih ljudi, ki so njegovim velikim zamislim pripomogli do uresničenja in svetu

do pomoči. Vseh teh se človeštvo spominja ob 50 letnici Pasteurjevega zavoda.

To važno obletnico so pred letom dni proslavili Američani, ki so v slavo Pasteurja izdelali film »Rešitelj človeštva«, kjer je glavno vlogo igral veliki igralec Paul Muni. Po njem so milijoni ljudi na vsem svetu zaslužili ogromno pomembnosti Pasteurjevega pozitivnega znanstvenega dela.

Francozi, zanašajte se bolj na pridne roke

Leta 1940 bo prenehala francoska državna loterija

Državna loterija je morda ena onih redkih stvari na Francoskem, ki najdejo med vsemi sloji, bogatimi in revnimi, še največ odmeva. Vse kupuje srečke, staro in mlado, vse se neprestano zanaša, da bo usoda le pokazala enkrat prijazno lice. Razumljiva je, da se še dosti bolj zanašajo na to erečo v loteriji preprosti ljudje z dežele, ki se jim drugače ne godi preveč sijajno kakor gospodi. V Parizu samem je ogromno število večjih in manjših uradov, kjer posamezni zastopniki prodajajo srečke državne loterije. Francoska loterija je nekaj svojevrstnega tudi po tem, da ljudje lahko kupujejo tudi desetinke in celo dvajsetinke srečk. Dobiček, ki ga ima vsako leto državna loterija — da ga ima, za to je že poskrbljeno — naj bi se porabljal v najrazličnejše socialne in človekoljubne namene, za podpore slepcem, jetičnim, revnim otrokom in podobno. Dodať je bilo vsako leto vedno dovolj povpraševanja po teh srečkah. Večina jih je sicer kupovala z željo, da bi kaj zadela, nekaj izjem pa je bilo le med njimi, in sicer takšnih, ki so v prvi vrsti kupovali srečke z namenom, da bi pomagali ubogim, katerim je namenjen dobiček loterije.

Toda, kakor poročajo časopisi v zvezi z zadnjimi finančnimi določbami, ki jih je izdal finančni minister Paul Reynaud, bodo Francozom kmalu vzeli to večno upanje, to pričakovanje sreče in loterije. Tudi loterija je postala žrtev Reynaudovih zadnjih ukrepov. S 1. januarjem 1940 francoske državne loterije ne bo več.

Sicer pa pravijo, da ta loterija Francozi ni prinesla v zadnjih letih skoraj nikake koristi več, čeprav je bilo zanimanje zanjo in povpraševanje po srečkah ravno v zadnjih letih največje. To razlagajo zdaj na ta način, češ da so se dogajale razne nečedne stvari, recimo afere, ki so šle sicer na račun francoskega prebivalstva, državo pa so oropale lepih dohodkov, ki bi se jih reveži nemalo razveselili. Sedaj finančni minister je prepričan, da je takšnim stvarim mogoče narediti konec le na ta način, da se loterija sploh ustavi. Francozi državljanji pa naj bi bili v bodoče raje malo bolj varčni in bodo s tem lahko prišli prav tako visoko, kakor z dobitki državne loterije. Tudi Reynaud smatra, da je dosti boljše, če se Francozi preveč ne zanašajo samo na erečo. Bolj zanesljive so pridne roke. To pa ne velja samo za Francijo.

„Prvi list italijanskega cesarstva“

„Popolo d'Italia“ - zgradba, kjer so začeli pisati fašistično zgodovino

Pred štiri in dvajsetimi leti je v Milano prvič izšel italijanski časopis »Popolo d'Italia«. Bilo je to 15. novembra 1914. Uvodni članek je za to prvo številko napisal Benito Mussolini, sedanjí italijanski duce. Naslov mu je dal »Pogum«. Po fašistični revoluciji je postal »Popolo d'Italia« prvi list v Italiji. Čeprav je to list fašistične revolucije, Benito Mussolini sam ni dosti pri njem sodeloval, ker po njegovem mnenju tudi ni imel preveč časa v tistih razmerah, v kakršnih je dobil tla illo v svoje roke. Z listom pa je ostal vedno v neposrednih stikih, saj je vodstvo tega lista poveril svojemu nečaku Vitu Mussoliniju.

Zdaj, ko stopa »Popolo d'Italia« v svoje petindvajseto leto, nameravajo ta največji fašistični list preseliti. Sedajni prostori, kamor so prihajali številni odlični fašisti, ki so si hoteli ogledati Benito in Arnoldovo delovno sobo, so postali premajhni. Sredi Milana, na trgu Piazza Cavour, naj bi stala nova palača za »prvi list italijanskega cesarstva«. Z deli nameravajo začeti že prihodnji mesec. Palača bo dograjena šele leta 1940, ko jo bodo 20. novembra izročili njenemu namenu. Imela bo šest nadstropij.

Danes si vsak, kdor pride v Rim, ogleda na tamkajšnji fašistični razpravi med drugimi zani-

mivimi stvarmi tudi tisto revno sobo, v kateri se je rodila Mussolinijeva častnarska slava. »Popolo d'Italia« danes med Italijani ni več kot kak poluben časopis, pač pa kos fašistične zgodovine. Zato v novi palači ne bodo samo najmoderneje zgrajeni prostori, pač pa bodo vanjo nekako presadili nekatere dosedanje prostore, prav v takšni obliki, kot jo imajo danes. To bosta predvsem delavni sobi Benita in Arnolda Mussolinija. Tako bo v njej tudi tista, oziroma točno tako zgrajena in urejena soba, v kateri je Benito Mussolini skoval svoj načrt za »pohod na Rim«, 28. oktobra 1922. V novo zgradbo bodo prenesli tudi druge »spomine na Mussolinija«.

Palača bo zgrajena vsa iz marmorja in bo imela vse najmoderneje naprave. Na novo bodo preuredili tudi ves trg pred ta palačo.

Drugi programi

Ponedeljek, 28. novembra: Zagreb: 20 Komorni zbor, 21 Laska glasba, 22.20 Plesna glasba. Sofija: 19.30 Beethovnov koncert — Varšava: 19. Pisan koncert, 23 Orkester in zbor — Trst-Milano: 21 Onetela — Rim-Bari: 21 Violina in pianino, 23 Ork. koncert — Dunaj: Celodnevna oddaja posvečena Stajerski — Ljubljana: 20.10 Baletni večer — Köln: 20.10 Zbor — Monako: 19.35 Plesni večer — Strasbourg: 21.45 Cel.



Sloviti filmski igralec, ki je v filmu »Dobrotnik človeštva« igral vlogo Pasteurja.

uspešnost. V Pasteurjevem zavodu v Parizu sta 1894 Roux in Montin iznašla cepivo proti davici. Tu je sloviti dr. Calmette izdelal sloviti serum, ki obvaruje otroke v prvih letih življenja pred jetiko. Pasteurjev zavod, ustanovljen pred petdesetimi leti, pomeni zarodek vsega tega ogromnega dela za zdravje in lepše življenje človeštva.

Toda začetek tega genialnega boja s smrtjo, ki je do tedaj v raznih oblikah zahtevala milijone in milijone žrtve, je moral za uresničenje svojih odrešilnih zamisli

tvegati vse, da je uspel

Ne le vseh svojih duševnih in telesnih moči, marveč svojo čast, svoj ponos, moral se je ponižati, da je za svoj veliki, odrešilni zamisel beračil denar po belicah, moral se je boriti z nerazumevanjem, zlobo in ljubosumnostjo ljudi, ki bi mu morali biti tovariši in pomočniki. Razkričali so ga za neresnega šarlatana, za fantasta, za škodljivca, za človeka, ki bi rad na račun človeške stiske za bogatel. Čeprav je imel po vsem svetu veliko občudovalcev in priznavalcev, je bil vendar prisiljen storiti najtežavnejše korake, da bi zase in za svoje sodelavce dobil znanstveno ognjišče in miren prostor za delo.

In kljub veličini ter pomembnosti njegovih znanstvenih izsledkov bi bil Pasteur najraje umrl, ne da bi bil videl kaj velikih, zunanjih uspehov, ne da bi bil vedel, da je njegovemu delu zagotovljena bodočnost in nadaljevanje.

da ni bilo dveh idealnih žena

ki sta bili bistrovidnejši od večine tedanjih znanih umov, in sta s svojim denarjem Pasteurju omo-



Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Nato so sužnje razvrstili in odpeljali pod krov. Z biči v rokah so nadzorovali ladijski častniki in mornarji razporejanje tovara. Zenske so naložili na krmilni del ladje, moške pa na levo stran ladje, da so imeli obraze obrnjene na krov ob krmu. V naročju sosedja ter na desni strani, ker so si bili v svesti, da to pospešuje delovanje srca. Prosti hodnik v sredini krova pa je ostal odprt za straže in za drugi promet.

Z ladijskega krova od kljuna do krme so najvestnejše odstranili vsak prosto stoječi predmet. Kjer se je le dalo, so odstranili celo leseno pregrado. Majhne bambusove palice so dali nekaterim izbranim zaupnikom kot znak njihove službe, v plačilo za službo pa so dobili tobaka in staro belo srajco, da bi jih lahko razlikovali od nage črne množice njihovih tovarišev, ki so vedno hitreje polnili dolge podnice ladje od enega konca do drugega.

V mračno volilno spodnjih ladijskih prostorov je padal tu pa tam kak žarek modre dnevne svetlobe skozi luknje, ki so bile prekržane s tako težkimi železnimi rešetkami, da bi jih brezuspešno naskakoval celo lev. V bližini teh odprtih, ki so bile za razsvetljavo in za zračenje, so se zarisavali črni obrazi in deli teles, kot neprijetni obrisi, ki so z vsako naslednjo vrsto postajali čedalje bolj zamolkli, prav do konca, kjer se je ebenovina stapljala s temo. Če je vreme dovoljevalo ter se je zdelo umestno, so dovoljevali sužnjem krajši sprehod po palubi. Na vsak upor ali prekršek zdravstvenih predpisov so takoj odgovorili s palicami zaupniki, ali pa nadzorniki s svojimi biči. Za nepoboljšljive upornike in trmaste nasilneže so imeli železo ter tisto globoko samotno temo spodaj v kraljestvu podgan in morskih pen.

Prihod na krov je postalč do absolutnega miru celo afrikanški temperament. Le nekaj žensk je sedelo tamkaj, zibalo svoje dojenčke ter javkalo. Ladija se je odpela od zasidrane plavajoče bečve ter začela z oseko drseti po reki navzdol. Poševni žarki, s katerimi je vdiral luč skozi luknje, so se polahko nagibali. Krmilo je hreščalo. Ladija se je stresla, ker je ustrelil top v slovesni pozdrav. Antonio je stal s kapitanom na zgornjem malem krovu, Juan pa je nastopal kot pilot. Sedaj je poznal na Rio Pongo vsako luknjo. Ko so šli mimo zemelj-

skega jezika, ki je molel v reko med Gallegovino in Banga langom, ter je vsa sila toka potegnila »Fortuno« v sredino struge, je prevzel Antonia občutek olajšanja in brezskrbne vedrosti, ki je naraščala v enakem sorazmerju kakor daleč je za njim ostajala Gallegovina.

Odšla sta v kajuto na krovu in v pospravila nad vse okusen zajtrk. Okna visokega, v španskem slogu grajenega jadrca so bila odprta na široko. Na milje daleč sta lahko gledala nizke otoke ter široke, rjavkaste in gubaste ploskve na reki. Jutranje sonce se je lesketalo na medeniasti svetiljki v kajuti ter na kapitanovem srebrnem namiznem priboru. Don Ruiz je imel dobrega strežaja ter je pil zares okusno mešanico kave in ruma. Kabina je bila hladna in pristrčna. Antonio je gledal okrog sebe na prisrčno namizno in sobno opremo. Bilo mu je prijetno pri srcu, da je spet prišel v dotik s kulturo. Zdelo se mu je, da je v teh oblikah kabinske opreme vtesnjena in zbrana vsa Evropa. Bil je kar naenkrat spet doma.

Don Ruiz je užival v tem, da je bil gostitelj. Živahno je pripovedoval o nevarnostih ter mikavnostih potovanja v Španijo.

Antonio si je želel, da bi bil tudi on sedaj na poti proti Havanni ter to željo tudi izrazil. Po velikodušnem kastiljskem običaju je dobil seveda vsjo ladjo takoj v dar, nato ga je Ruiz še napadel, naj ostane kot potnik in lastnik na krovu. Težko mu je bilo, ko je moral odkloniti.

Odpluli so mimo Bangalanga. Pred obalo se je pod majhnimi ribiškimi kočicami odtrgal ducat čolnicelj ter se usmeril proti ladji na črto proti barakam Monga Toma. Ti naj bi spravili na krov še ostaneke sužnjev. Pol ure kasneje je ladja pristala pred barako Monga Toma, čolniki pa so švigali naglo sem in tja. Kašljanju morskoga prašiča podoban šum je javil, da je Mongo Tom prihrvel zanko. Nekaj časa se je slišal njegov grmeč, zmerjajoči glas prav na krov.

»Morda bi rad imel pozdravni strel,« je rekel Antonio. Glas je zvenel prav očividno valjivo.

»Pridite sem,« je zavpil končno nepotrpežljivi don Ruiz. Slonovsko kruljenje se je oglasilo v odgovor. Nekaj človeku komaj podobnega je napolnilo vrata kabine. Prikazen, ki se je tedaj kar vdrla iz zemlje, je bila v pravem pomenu besede ogromna.

Dve široki črnski nogi z iztegnjenimi petami in dolgimi rumenimi parklji, od katerih je bil eden zavil v razcefrano sandalo iz riževe slame, sta se zdeli, kakor da komaj zadostujeta za podzidek veličastnega trubuha, ki se je krivil daleč nazven v ogromni krivulji. S trebuha je bingljalo nekaj nepopisno zamaščenega. To so bile nekoč (morda 1780. leta) kakke bele hlače iz platna za jadra. Toda čas je pustil na teh cunjah le umazano masčobo, da bi se jih sramoval celo Lazar, če bi bile njegova last.

Ni bilo lahko obseči s pogledom osrednjih delov te človeške gmote. Mongo Tom se je pogreznil v trden stol.